

Saksfremlegg

Saksgang	Møtedato
Styret Sunnaas sykehus HF	27.06.22
Foretaksledelsen Sunnaas sykehus HF	08.03.22

Sak 3922

Internasjonal aktivitet i Sunnaas sykehus HF

Forslag til vedtak

Styret tar saken om Sunnaas sykehus' engasjement i Ukraina og samarbeidet med Verdens helseorganisasjon (WHO) til orientering.

Nesodden, 27.06.22

Einar Magnus Strand
Administrerende direktør

1. Hva saken gjelder

Denne saken kommer som en orienteringssak til styret om pågående internasjonalt samarbeid, med vekt på Ukraina og samarbeidet med Verdens helseorganisasjon (WHO). Sunnaas sykehus har i siden 60-tallet hatt ulike internasjonale samarbeidsprosjekter. Dette har på ulikt vis bidratt til å sikre at pasienttilbudet og forskningen holder et internasjonalt nivå. Sunnaas sykehus har gjennom ekstern finansiering bistått med å styrke rehabilitering i flere land. I dag har sykehuset formelle samarbeidsavtaler med Ukraina og Libanon.

Samarbeidet med Ukraina startet i 2018 etter forespørsel fra Helse og Omsorgsdepartementet (HOD). Sunnaas sykehus inngår som en av tre parter i helsesamarbeidet mellom Norge og Ukraina. Dette samarbeidet var planlagt å avsluttes i utgang av 2022, men med den pågående krigen og medfølgende rehabiliteringsbehov er HOD innstilt på at Norge skal gi Ukraina videre støtte på helseområdet.

I 2017 ble rehabilitering vedtatt som eget satsningsområde i WHO: «Rehabilitation 2030 Call for actions». Sunnaas sykehus har på ulike måter deltatt inn i dette arbeidet, og er fra WHO sin side ønsket som et samarbeidssenter (Collaboration Center). Dette er en pågående prosess, og WHO vil rette sin en forespørsel til Helse og omsorgsdepartementet (HOD) som eier av de offentlige helseforetakene.

2. Status

Sunnaas sykehus har gjennom hele sykehusets historie hatt mange internasjonale samarbeidsprosjekter. I dag inngår internasjonal aktivitet i de fleste av sykehusets enheter på ulike måter. Innen forskning er det helt avgjørende å ha et internasjonalt samarbeid. Sunnaas sykehus har hatt samarbeid med Kina, Russland, Palestina, Kambodsja og Uruguay. I dag er det samarbeid med Libanon og Ukraina. Noen av disse samarbeidsprosjektene har ført til utvikling av viktige forskningsnettverk, som for eksempel Sunnaas International rehabilitation Network (SIN). Her inngår samarbeid med Kina, Russland, USA, Palestina, Israel, Sverige og Norge.

Tidligere oppsto samarbeidet ofte på initiativ fra enkeltpersoner, og videreutviklet av deres internasjonale engasjement. Derfor ble det i 2014 vedtatt at det internasjonale engasjementet skal ha en tydelig strategisk forankring i sykehuset. Følgende prinsipper for bistand/samarbeidsprosjekt gjelder:

1. Fokuset er på rehabilitering/kompetanse sykehuset allerede har
2. Samarbeidet har ekstern finansiering
3. Sunnaas sykehus deltar inn i prosjekter, hvilket innebærer at sykehuset samarbeider med frivillige organisasjoner og institusjoner som allerede har kunnskap og kjennskap til landet/sykehuset. Sunnaas sykehus inntar ikke en rolle for å skape egne prosjekter.

Status pr juni 2022

Sunnaas sykehus har i 2022 avsluttet et samarbeid med Uruguay på grunn av manglende finansiering. Det er et mål at samarbeid med WHO kan gi det internasjonale samarbeidet en tydelig og overordnet ramme.

Libanon

Sunnaas sykehus er engasjert i samarbeid med Libanon via NORWAC (Norwegian Aid Committee) som i stor grad får sine midler fra Utenriksdepartementet. NORWAC er engasjert i flere helseprosjekter i Libanon. Sunnaas sykehus har vært engasjert i utviklingen av en poliklinikk for pasienter med ryggmargsskade, Derdrhayyah Rehabilitation Center som ligger sør i Libanon. NORWAC gjør en prioritering av aktivitet avhengig av de tildelingene de får. Sunnaas sykehus har fått timebetalt fra NORWAC for den aktiviteten sykehuset har utført. De siste årene har uro og pandemi begrenset samarbeidet, og det er gjennomført noen videokonferanser. NORWAC planlegger i år å støtte poliklinikken for pasienter med ryggmargsskade videre.

Ukraina

Samarbeidet med Ukraina startet i 2018 etter forespørsel fra HOD. Sunnaas sykehus inngår som en av tre parter i helsesamarbeidet Norge – Ukraina. Dette samarbeidet planlegges avsluttet i utgang av 2022, men i den nåværende situasjonen ønsker HOD er forlengelse av samarbeidet.

Arbeidet fra Sunnaas sykehus har vært i samarbeid med Helseministeriet i Ukraina, og vektlagt to områder:

1. rehabilitering av barn
2. rehabilitering av pasienter med hjerneslag.

I Ukraina, som i mange andre Øst-europeiske land, er det en lang tradisjon med passiv behandling som elektrostimulering, massasje og ulike former for bad som defineres som rehabilitering. Fysioterapi og (spesielt) ergoterapi er nye utdanningsretninger, og som frem til januar 2020 ikke fikk jobbe på sykehus. Fysioterapi ble sett på som sportsutdanning, og hadde ingen klinisk praksis på sykehus i sin utdanning. Ukraina har nå igangsatt en stor helsereform, som også inkluderer rehabilitering. I 2021 har parlamentet vedtatt en lov om rehabilitering som innebærer rett til rehabilitering etter kunnskapsbaserte metoder. De nasjonale prosessene har fått støtte fra WHO, blant annet er det gjort en grundig kartlegging på behovet for satsning på rehabilitering. Det er mange pågående prosesser for å omlegge helse og sosial tjenesten for å kunne sikre innbyggerne mulighet til rehabilitering.

Sunnaas sykehus har arbeidet ut mot de aktuelle sykehusene og de fagpersonene som arbeider der; et institusjon til institusjon samarbeid. Tilnærmingen er å vise hvordan Sunnaas sykehus praktiserer moderne rehabilitering gjennom en kombinasjon av teori og praksis. Sammen med de lokale fagpersonene har det vært avgjørende å finne ut hvordan dette kan omsettes i deres praksis.

Det nasjonale barnesykehuset Ohmatdyt, har om lag 600 senger. Sykehuset ble etablert høsten 2018 med et lite rehabiliteringsteam som jobber ut mot alle sengeavdelingene i sykehuset. Helseministeriet spurte Sunnaas sykehus om bistand i dette teamet. Teamet og nøkkelpersoner fra kliniske avdelinger besøkte derfor Sunnaas sykehus og Oslo universitetssykehus i 2019. Det har etterhvert blitt en stor endring fra passiv behandling til å nå mobilisere barna tidlig etter medisinsk behandling. Rehabiliteringsteamet har vokst, og har fått nye tilrettelagde lokaler og utstyr for barnerehabilitering.

Innen hjerneslagsrehabilitering har det vært krevende å få til stabilitet i samarbeidet da det har vært endringer i hvilket sykehus Sunnaas skulle samarbeide med. Fra våren 2021 er det to sykehus, Lviv emergency clinical hospital og Bila Treska Hospital no2 som ønsker å bygge opp, og

forsterke, sitt rehabiliteringstilbud. Lviv ligger vest i Ukraina og har hatt fysioterapeuter i sykehuset en stund. Det vurderes at byen har hatt «europesk påvirkning» på mange områder. Bila Tserkva er en mindre by vest for Kyiv som har etablert et akutt tilbud til pasienter med hjerneslag etter europeisk sertifisering. De manglet en rehabiliteringsavdeling, og igangsatte renovering av et stort areal til formålet som ble ferdig februar/mars 2022. Til tross for krigen har de i april åpnet den nye rehabiliteringsavdelingen. I samarbeid med andre sykehus og veldedige organisasjoner har de fått nødvendig utstyr, men mangler fagpersoner. De har også et stort antall pasienter med hjerneslag, og har som alle sykehus, fått krigsskade med et utvidet rehabiliteringsbehov.

Etter krigsutbruddet 24. februar 2022 har behovet for rehabilitering økt dramatisk i Ukraina. Alle våre samarbeidssykehus i Ukraina må hjelpe de som blir skadet, og bruke sin kunnskap på pasientgrupper de tidligere ikke kjente. Gjennomgående er det mangel på personell på sykehusene, da flere enten har flyktet eller de har gått inn i motstandskampen. I vårt samarbeid har vi vektlagt å få nytt opplæringsmateriell oversatt til ukrainsk. I tillegg har vi forenklet noe slik at ufaglærte skal kunne sikre basis ivaretagelse av pasienter som ryggmargskade, traumatiske hjerneskader, multitraume og brannskader.

Sunnaas sykehus har gjennom den nasjonale koordineringen av det europeiske samarbeidet (EU Medvac system) meldt at sykehuset har mulighet til å motta pasienter til rehabilitering i Norge. Så langt har sykehuset hatt to pasienter gjennom dette samarbeidet.

Sunnaas sykehus får i uke 25 (20.-26. juni) besøk fra et team fra disse tre overnevnte sykehusene. Hensikten er å gi mer praktisk opplæring, og tilrettelegge for faglige diskusjoner rundt kliniske problemstillinger. Programmet er laget i samarbeid med Oslo universitetssykehus, avdeling for rehabilitering Aker, Oslo kommune Forsterket rehabilitering Aker, Sophies Minde, Fram rehabiliteringssenter og Sørlandet sykehuset. Teamet vil få bred innføring i rehabilitering etter amputasjoner, samt Sunnaas sykehus sine pasientgrupper som ryggmargskade, multitraume, traumatisk hjerneskade og hjerneslag.

WHO har bistått de ukrainske myndighetene i et formelt samarbeid med å kartlegge og beskrive behovene for rehabilitering siden 2020. Parlamentet vedtok i 2021 en lov som gir innbyggerne rett til rehabilitering. På utdanningssiden er flere universiteter i ferd med å legge om sine utdanninger etter internasjonale krav. De ukrainske helsemyndighetene har vist et stort engasjement for å endre rammene for rehabilitering, både med krav til innhold i tjenestene og med å innføre krav om tverrfaglighet.

Verdens helseorganisasjon (WHO)

I 2017 satt WHO rehabilitering på sin agenda gjennom etablering av «Rehabilitation2030 Call for action». Det er første gang siden 1957 at rehabilitering er et prioritert helseområde i WHO. I denne satsingen er beskrevet hvordan myndigheter kan styrke rehabilitering i egne land:

- retningslinjer for nasjonal etablering av rehabiliteringstjenester
- global beregning av behovet for rehabilitering
- rammeverk for kompetansebehov i rehabilitering
- «package of intervention» for 20 tilstander med behov for rehabilitering 2022

WHO ønsker at Sunnaas sykehus deltar i arbeidet ved å bli et samarbeidssenter (Collaboration Center) for rehabilitering. [About WHO: Collaborating centres](#)

Det pågår nå en prosess med avklaringer av oppgaver og gjennomføring som vil resultere i en formell forespørsel til Helse- og omsorgsdepartementet. Det ønskes at Sunnaas sykehus skal bistå med å bygge lokal kapasitet på rehabilitering i land som mangler dette, og særlig se på hvordan teknologi kan benyttes i dette arbeidet. WHO er i gang med den interne prosessen med å forankre et Collaboration Center knyttet til satsningen Rehabilitation2030, samt avklaring med norske myndigheter.

3. Administrerende direktørs anbefaling

Administrerende direktør vurderer arbeidet med å styrke rehabilitering internasjonalt som et viktig bidrag i den globale situasjonen, og særlig med en pågående krig i Europa. Sunnaas sykehus som et Collaboration Center vil være en god innramming for et slik arbeid, og kan være attraktivt for ansatte med på å sette Sunnaas sykehus i en global rolle.